

СВЕТА ПЕТКА ТЪРНОВСКА И НЕБЕСНИЯТ ПОКРОВ НАД ВЯРВАЩИТЕ (РЕЛИКВИ, ОДЕЖДИ И ЧУДОТВОРНИ ИКОНИ)

Десислава ВУТОВА

SAINT PETKA OF TARNOVO AND THE HEAVENLY PROTECTION
OVER THE FAITHFUL (RELICS, VESTMENTS AND
MIRACULOUS ICONS)

Desislava Vutova

Abstract: *The article is dedicated to the cult of the most popular female saint in the Balkans – Saint Paraskeva (Petka) of Epivates who lived one thousand years ago. She is considered to give heavenly protection over the faithful Orthodox Christians and especially women in child-birth. The article draws attention on the movement of the chest with the saint's holy relics and the spread of her cult in different Balkan countries, particularly in Bulgaria and Romania as the relics of the saint have been in Iaci, Romania since 1641.*

Key words: *Saint Paraskeva (Petka) of Tarnovo, relics, vestments, miraculous icons.*

Образът на св. Петка Търновска и разгръщането на култа към нея са самотно явление в историята на християнската религия. В сравнителен план с други духовни учения едва ли би могъл да се намери паралел с подобен сакрален образ, който да се доближава до този неповторим религиозен феномен¹. От първото споменаване на светицата във връзка с византийския император Роман IV

---

¹ Като персонификация на петъчния ден, т.е. деня на Христовото Разпятие към образа на светицата постепенно се наслаждава представата, че тя има толкова дни за помен, почит и поклонение, колкото са петъчните дни в една календарна година. В същата функция на персонификация на петъка, св. Петка се приема за сестра на св. Неделя (персонификация на неделния ден, т.е. деня на Христовото Възкресение). Тази народна представа битува от векове и е ясно засвидетелствана в иконописното наследство. По време на странстванията на раклата с мощите из балканските държави св. Петка се превръща в небесен закрилник на българи, сърби и румънци, ясно се очертават и градозащитните функции на нейния култ. Това показват названията св. Петка „Българска“, „Сръбска“, „Молдовска“, както и определенията „Търновска“, „Белградска“, „Яшка“. Всички те онагледяват връзката на светицата и покровителството над съответния народ, както и над съответния град. Името на св. Петка през XIV в. присъства в официални държавни документи: „... и се заклева моето царство в Бога Отец и Дева Мария, и в светия животворен кръст, и в Света Параскева Търновска“ [Договор на цар Иван Александър с Венеция от 1347 г., публикуван от **Петров, П.**,

Диоген (1068–1071 г.), с чието име се свързва най-ранното известие за почитане на мощите ѝ, са минали почти хиляда години. През този период образът на св. Петка се утвърждава, непрекъснато се променя и обогатява с нови функции и аспекти. Днес тя е определяна като най-тачената и най-обичана светица в християнския свят. Както пише в житието ѝ Патриарх Евтимий Търновски: „... славата ти се разнесе по цялата земя и земята цяла осветиха, сякаш мълнии, деянията на твоите чудеса“ [Иванова, К. 1986, с. 191]. Това е основна предпоставка за постоянния научен интерес към нея от страна на историци, етнографи, изкуствоведи, езиковеди и пр., а в многобройните изследвания най-голям и сериозен принос правят българските изследователи.

При публикуването на различни научни резултати, свързани с името на св. Параскева–Петка, авторите обикновено изтъкват една основна предпоставка за голямата почит към светицата – движението на раклата с нейните мощи през балканските страни и престоя им в Търново, Видин, Крушевац, Белград, Цариград и Яш. Това пренасяне безспорно е значим исторически факт, който води до развитието на важни аспекти от култа към светицата. Към името, с което я разпознаваме, „Епиватска“, и с което я разграничаваме от другите две светици – Параскева Иконийска и Параскева Римлянка, се добавят и определенията „Търновска“, „Белградска“, „Яшка“. Пренасянето на раклата с нетленното тяло на светицата обозначава сакрално пространство, осветено от благодатта на мощите ѝ. Този път може да бъде проследен и изследван чрез местата, запазили по различни начини спомена за това голямо историческо събитие. Вековното установяване на мощите на св. Петка в гр. Яш, Румъния означава за българите, сърбите и гърците, че нетленното ѝ тяло завинаги напуска техните земи. Небесното покровителство на светицата над тези земи обаче продължава, а името на св. Петка се свързва с изключителна почит и се ползва с голяма слава сред всички християнски народи.

Гюзелев, В. 1978, с. 248]. Този факт красноречиво говори за ролята на светицата като атрибут на царската власт. Не без основание някои изследователи като Иван Билярски [Билярски, И. 2014] разгръщат тезата за връзката между св. Петка и пресв. Богородица, особено ясно изразена в народните вярвания, в които св. Петка стои до Божията Майка и двете се застъпват пред Бог за човешите. Св. Петка като лечителката е образ, познат ни още от житието ѝ, съставено от Патриарх Евтимий Търновски. Този образ се разгръща и създава връзки между св. Петка и св. Влас, между св. Петка и светците безсребреници Козма и Дамян. Света Петка е позната като лечителка на недъзи, слепота. Св. Петка и св. Никола образуват друга сакрална двойка, известна от множество църкви, предимно от територията на Русия, при които двамата са общ патрон на храмове. Тук също трябва да се спомене иконографията на св. Петка с кораб в ръка, като покровителка на мореплавателите. Могат да се посочат и много други аспекти на този култ. През XVII в. Василий Лупу назовава светицата „нашата майка Параскева“ в кигиторския надпис при храм „Св. Три Светители“ в Яш. Този дълбок израз на почит и преклонение пред нейния лик е следствие от голямата обич на хората. Той изразява взаимна връзка между светец и вярващи. Предпоставките на тази връзка се коренят в безбройните чудеса, с които св. Петка дарява човечеството.

Преди да се опише съдбата на мощите на св. Петка на балканска земя, е важно да се уточни, че раклата, ковчегът или саркофагът, в който се съхраняват мощите на светци, е особено важен култов обект, който играе съществена роля за структурирането на култовото пространство и особено за движението на поклонници и вярващи. В много случаи самият храм се изгражда съобразно мястото, където се намират мощите на особено почитания местен светец [Бакалова, Е. 2016, с. 40].

Как духовенство и вярващи почитат мощите на св. Петка най-добре илюстрират думите на Патриарх Евтимий Търновски: „Ти си крин, сред тръни намерен. Родовете човешки те облажават, защото си последвала своя Жених. Ти си застъпница на всички, що са в беди, ти си пристанище на ония, що страдат от бури! Твоят ковчег лее благодатни струи, отгонва бесовските пълчища! Твоята църква е лечител на недъзите, прозрение на слепите, очистване на прокажените!“ [Иванова, К. 1986, с. 195]

В земите, където мощите са пребивавала, и на местата, през които са минали, остават реликвии (частици от мощите), чието битие и движение не е било обект на специално изследване. Това се дължи, от една страна, на факта, че не може да се обхване и обобщи цялостната мрежа от църкви, за които се смята, че притежават подобни реликвии. От друга страна, много фактори влияят върху съществуването и притежаването на свети мощи – войни, нашествия, преместване на частици от мощите при даряване и пренасяне в други храмови обекти и пр. Идентификацията на реликвии, за които е изгубено знанието на кой светец принадлежат, също е трудна задача.

В българските земи няколко места се свързват с реликвии на св. Петка. За едно от селищата, Дряново, разполагаме с писмени сведения. При пренасянето на раклата с мощите на св. Петка от цар Иван Асен II, пътят от Каликратия до Търново минава през Дряново. Легенда разказва за манастир „Св. Параскева“, издигнат към 1238 г. по повод това преминаване². Според изследванията на Петър Чолов това паметно събитие се счита за начало на ежегодния народен „сбор“ на Петковден в Дряново, който се провежда и съществува повече от седем столетия. Църквата с едноименния манастир „Св. Петка“, локализирана в землището на старата болница в Дряново, не устояват на османското нашествие. Вероятно в хода на настъпилите действия храмът е разрушен и след това не е възстановяван [Чолов, П. 1969, с. 95].

На 8 януари 1823 г. на търновския владика е предоставен инвентарен списък, огласяващ състоянието и богатствата на Дряновския манастир „Св. Архангел Михаил“. Според този опис манастирът освен притежаваните недвижими имоти

---

² В научните среди съществува спор относно годината на пренасяне на мощите на св. Петка в Търново. Васил Киселков предполага, че мощите са пренесени през 1237 г., като се позовава на договора, сключен от Иван Асен II с франките [Киселков, В. 1930, с. 193]. Емил Калужняcki смята, че това е периодът от 1204 до 1230 г. [Kaluźniacki, E. 1899]. Елка Мирчева посочва, че мощите са пренесени през 1230 г. след битката при Клокотница и победата на Иван Асен II [Мирчева, Е. 1998, с. 159–172].

– ниви, ливади, бостани и вещи, съхранявал и сребърна кутия с част от мощите на св. Параскева. Според Петър Чолов това е потвърждение на легендата за основаването на манастира „Св. Параскева“. Несъмнено наличието на мощи тук трябва да се разглежда в контекста на преминаването на раклата с нетленното тяло на св. Петка през Дряново. Споменаването ѝ в описа на Дряновския манастир ни води до заключението, че тя е придобита по времето, когато е основан и манастирът. Твърде вероятно е реликвата да е спасена при разрушаването на стария храм и да се е съхранявала през вековете в Дряновския манастир.

До средата на XVII в. и други храмове са се сдобили с реликви на св. Петка. Тези реликви присъстват в интериора на храмовото пространство, като изложени за поклонение в мощехранителница, вградени в икона или в самия олтар. Сдобиването с реликва, от една страна, е било възможно при пренасянето на раклата с мощите, а от друга, при дългогодишното пребиваване на нетленното тяло на територията на различните балкански градове. Такава реликва пази манастирът „Св. Петка“ във Фенек, Сремска епархия, Сърбия. Тя е положена в дървена резбована кутия, а начинът на оформянето ѝ подсказва, че това е частица от ръка. Както се вижда от прегледа на духовния живот в този манастир, реликвата често бива изнасяна за поклонение в други сръбски храмове (обр. 1.).

При пренасянето на мощите на св. Петка в Сърбия за кратко време раклата е положена в Крушевац, след което е огнесена в Белград. В специално изградената за мощите църква „Св. Петка“ те остават до падането на Сърбия под османска власт. Храмът се намира в Белградската крепост, а непосредствено до него е издигната църквата „Ружица“, посветена на Ружица Балшич, където също съхранява частица от мощите на св. Петка [Църква Свете Петке у Београду..., pass.].

След пренасянето през 1641 г. на мощите и установяването им в гр. Яш, Румъния, владетелят Василий Лупу и митрополит Варлаам предприемат едно изключително важно дело, което слага край на практиката от нетленното тяло на св. Петка да бъдат отделени частици. Те покриват мощите с ленен саван, поставят върху червен восък печат на Василий Лупу и клетва на митрополит Варлаам, която гласи: „Проклет да бъде този, който някога се осмели да наруши целостта на мощите на света преподобна Параскева“ [Вутова, Д. 2014, с. 180].

През втората половина на XIX в. върху първия саван е поставен втори. За знака, с който е подпечатан той, няма достатъчно сведения. Известно е само, че е сложен непосредствено след момента³ на пожара през 1888 г. Заради втория

---

³ На 27 декември 1888 г. в изградената от Василий Лупу готическа зала при манастира „Св. Три Светители“ избухва пожар. В този момент, поради реконструкции в храма, мощите на св. Параскева са преместени в тази зала. Огънят е овладян и всички присъстващи стават свидетели на чудото – раклата с мощите на света Петка е непокътната. Среброто и златото от таблите са стопени, а дървената част е само леко обгоряла. Когато повдигат дървения капак, въпреки горещината от огъня констатираат, че в раклата не е проникнала топлина. Нито одеждите, нито мощите са засегнати. Само възглавницата под главата на светицата е леко опушена [Kałużniacki, E. 1899, s. 40–41].

печат, отново восъчен, първият не се вижда. Третата дреха е поставена през ХХ в. при Теофан, архиепископ на Яш и митрополит на Молдова и Буковина. Тя е обозначена с бронзов печат, намиращ се в зоната на краката на светицата. Върху тази трета дреха се поставя новата, с която вярващите виждат св. Петка при поклонение пред раклата с мощите ѝ [Вутова, Д. 2014].

Всички реликви, които са обект на почитание в различни храмове, трябва да се разглеждат като отделени от мощите на светицата преди момента на запечатването им. Това е причината в по-късен период да не може да се придобие такава частица. Трите савана на св. Петка са непокътнати, както и целостта на мощите, запечатани от Василий Лупу и митрополит Варлаам.

През 1641 г. Петър Богдан Бакшич посещава Молдова и оставя доклад, в който се споменават редица интересни факти за политическата ситуация, географското положение, богатствата на страната. На 3 октомври 1641 г. Петър Богдан пристига в гр. Яш. В доклада му от това пътуване се съдържа информация за манастира „Св. Три Светители“ и за мощите на св. Петка. Според описанието раклата се пази под ключ, съхраняван от игумена на манастира. От монасите в храма Бакшич научава, че мощите на светицата се съхраняват непокътнати, липсват само един крак и една ръка и са облечени с бяла българска риза [Holban, M. 1973, p. 235]. Това известие на българския католически архиепископ е изключително ценно. То дава основание да предполагаме, че в това състояние нетленното тяло на светицата е било покрито със саван и запечатано с клетвата на митрополит Варлаам.

***

Църквата „Св. Петка“ в с. Белчин, община Самоков, е едно от местата, в които се съхранява реликва на небесната закрилница на българите. Храмът има вековна история. Смята се, че е издигнат през XIII–XIV в. През XVII в. върху разрушената сграда се разполага нова църква. В началото на XXI в. тя се обновява с помощ от местните вярващи и техните щедри дарения [Гергова, И. 2013, с. 145]. Реставрацията ѝ започва през 2006 и е завършена през 2007 г. Храмовият празник през 2008 г. се съпътства с освещаване на църквата от знеполския епископ Йоан. Част от старите икони се разполагат на реставрирания иконостас, а сред новите духовни придобивки е и реликва от мощите на св. Петка. Официалната страница на Българската православна църква информира, че за 14 октомври 2011 г. старинният храм „Св. Петка“ в с. Белчин е посрещнал икона с образа на св. преподобна Параскева, в която има вградени две частици от мощите ѝ. Тази икона е изписана от Лора Малева и е съобразена с духа и естетиката на съхранените старинни икони в църквата (обр. 2.). Реликвите са вградени в долния десен ъгъл (обр. 3.), поставени една под друга. Духовната придобивка за църквата в с. Белчин се осъществява с благословията на Максим, патриарх Български и митрополит Софийски [Белчин посрещна икона с мощи на св. Петка...].

Месец преди тази икона да бъде внесена в белчинския храм, тя е пропътувала разстоянието до Яш, придружавана от българска делегация, състояща се от членове на Църковното настоятелство и основния дарител на храма. Иконата е поставена до раклата с мощите на светицата, където пренощува, а на следващия ден е извършено и освещаване, след което иконата се връща в храма в с. Белчин.

Яснота по въпроса откъде идва тази реликва на св. Петка в с. Белчин внася Милена Цанкова, която разказва на страниците на в-к „100 вести“ за свое пътуване и поклонение пред ценната икона. Според информацията мощите са дар от Видинска митрополия с благословията на българския патриарх Максим и на видинския митрополит Дометиан. Реликвата е била разделена на две и е пренесена за духовните нужди на белчинската църква [Цанкова, М. 2013, с. 3]. Светите мощи даряват поклонниците с покрова и небесното застъпничество на св. Петка, а иконата бързо просиява с чудотворството си.

През 2014 г. софийският храм „Св. Петка Стара“ се сдобива с частица от мощите на св. Петка (обр. 4.). Предисторията на реликвата е свързана според официалното изявление на духовенството при храма с Видинска митрополия, където частицата била открита и пренесена в Лопушанския манастир. Оттам с благословията на патриарх Неофит и на видинския митрополит Дометиан мощите са дарени на софийския храм. Дарението се извършва от величкия епископ Сионий, игумен по това време на Лопушанския манастир и откривател на реликвата [Старинен храм „Св. Петка“...].

Известен исторически факт е, че мощите на св. Петка престояват за кратко време във Видин. Логично е да предположим, че още тогава вярващите там са се сдобили с безценната реликва, която векове по-късно е открита и подарена на софийския храм.

Историята на реликвата, съхранявана и изложена за поклонение в храм „Св. Петка Стара“, е разказана на официалната страница на църквата: „През 1925 г. Румънската православна църква е възведена в ранга на патриаршия. А на 1 ноември същата година се състои тържествената хиротония на първия румънски патриарх Мирон Кристеа. На празненствата присъства българска църковна делегация в състав – наместник-председателя на Светия Синод, видинския митрополит Неофит и протопрезвитер д-р Стефан Цанков. В знак на братските взаимоотношения и тесните исторически връзки между двете по-сестримни църкви видинският митрополит Неофит пише статия и брошура за събитието. А като израз на братолюбието и заради огромната почит на видинския митрополит Неофит и българския народ към света Параскева и заради това, че мощите на светицата са почивали 160 години на българска земя... първият румънски патриарх Мирон дарява частица от мощите на преподобната. Тази частица Видинският митрополит Неофит пренася в митрополията във Видин при завръщането си от тържествата по възвеждането на Румънската

църква в Патриаршия. Така през м. ноември 1925 г. частица от мощите на преподобна Параскева–Петка Търновска се завръща отново на българска земя⁴.

От двете известия за частици от мощи на св. Петка, пренесени от Видинска митрополия в църквите в Белчин и София, не става ясно дали се има предвид една и съща реликва, разделена между двата храма. Първото пренасяне се осъществява през 2011 г., а второто три години по-късно, през 2014 г. Благословията при първото пренасяне е на патриарх Максим, а при второто – на патриарх Неофит, глава на Българската православна църква от 24 февруари 2013 г.

Когато се изследват местата, свързани със св. Петка и с частици от нейните мощи, сред селищата, за които народните предания пазят такъв спомен е и с. Брест, община Гулянци. Църквата „Св. Параскева“ се свързва с легенда, която гласи, че в олтара ѝ е вградена частица от мощите на светицата. Вярващи от различни места посещават храма, за да отправят молитва към св. Петка за здобиване с рожба⁵.

В края на ХХ в. в гр. Яш възниква една нова традиция, която бързо се утвърждава и компенсира невъзможността да се придобие частица от мощите на св. Петка – одеждите на светицата започват да се преобличат няколко пъти в годината, а свалените дрехи биват подарявани. За периода 1989–2007 г. не се знае точният брой и местата на подарените одежди. Прецизен регистър на тези дарения се води от 2007 г. [Вутова, Д. 2014, с. 179].

В зависимост от настъпващия празник и дали следва време на пост, или не, плащаницата, с която се покриват мощите на св. Петка, се изработва от плат с различен цвят. По време на пост одеждата е с тъмен, а през останалото време – със светъл цвят. Петте празника в църковния календар, които са обвързани със смяната на одеждите, са: Великден (ден преди празника се поставят одежди с бял цвят), Петдесетница (одеждите се сменят един ден след празника), „Calea Sfinților“ (местна традиция, провеждана в дните преди 14 октомври, при която се извършва литийно шествие с раклата с мощите на св. Петка), Петковден (веднага след празника на светицата), Рождество Христово и в началото на Великия пост (одеждите при тази смяна са с тъмен цвят). Плащаницата, покривала мощите, се изпраща в дар на храмове в Румъния, чиито патрон е светицата, както и на други църкви извън пределите на страната.

---

⁴ Вж. Старинен храм „Св. Петка“... Изложената версия не се потвърждава от текста на видинския митрополит Неофит, публикуван на страниците на в-к „Духовна култура“. В статията се споменава подарената от българска страна икона на св. Филотея Темнишка на румънския патриарх Мирон, но не се дават сведения за получен дар от румънска страна, нито за частица от мощите на св. Петка [Неофит Видински, 1925, с. 161–195].

⁵ Историята на храма и легендата разказва Детелина Митова, председател на НЧ „Никола Йонков Вапцаров 1897“, с. Брест.

Тържествената смяна на одеждите се извършва при специални условия и след като приключи поклонението на вярващите. Вратите на митрополитската катедрала се затварят и службата започва с благословията на най-старшия по чин духовник. Чете се акатистът на св. Петка. Докато се пее тропарът, духовните лица се приближават до мощите, за да се поклонят и целунат с благоговение безценната светиня. Мощите биват поставени на специална маса, в близост до раклата. Свалят се последователно короната, която увенчава главата на светицата и одеждите.

Плащаницата, изработена за мощите на св. Петка, се шие от кадифе или друг специален плат, който има формата на кръст. В средата на така оформената дреха се разполага бродерия, която представлява или монограм (ХР), или Светия Кръст. Тази бродерия обикновено покрива честните ръце на светицата. Одежди се изработват само в няколко манастира – „Галата“ и „Св. Атанасий и Кирил“ край гр. Яш, „Въратек“ в област Нямц, „Пасареа“ и „Тиганещи“, област Илфов.

От началото на тази практика духовенството в Яш не е поръчвало никога специалните дрехи. Годишно над двадесет такива се даряват от вярващи – миряни и духовници. В ритуала по смяната на дрехите на светицата могат да вземат участие и вярващите, които са ги дарили [**Vesmantul Sfintei Parascheva...**].

На 16 октомври 2004 г. при едно от посещенията си в гр. Яш свещеноиконом Николай Николов, председател на храм „Света Петка Стара“ в София, получава безценен дар – възглавничката, на която е била положена пречистата глава на света Петка Търновска.

През 2013 г. Пловдивска митрополия получава одежди на св. Петка. Те са донесени лично от митрополит Теофан, който се включва в честванията по повод празника на митрополитския храм „Св. Марина“. Одеждите остават за поклонение в пловдивския храм „Св. Петка Нова“. Ценната придобивка се придружава от още един изключителен духовен дар – чудотворна икона на св. Петка (обр. 5.). Тя е изложена за поклонение в същия храм [**Посрещаме одеждите на света Петка от Румъния...**]. Изображението на св. Петка е до поясно, на златен фон. С двете си ръце светицата държи медальон с образа на Иисус Христос. Дрехата е в царствен червен цвят, а надписът на румънски език гласи: „SFANTA CUVIOASA PARASCHEVA“ (Света преподобна Параскева). Важно е да се отбележи, че през последните години много изображения на светицата навлизат в България от Румъния. Примерът с чудотворната икона от Пловдив показва, че заедно с пренасянето на одежди, в българските църкви се появяват и авторски образци на икони, създадени на румънска територия.

През 2013 г. храм „Св. Параскева“ в гр. Троян се сдобива с одежди на св. Петка (обр. 6.) [**Плащаницата на преп. Параскева-Петка Българска...**]. Те са поставени на резбован проскинитарий вляво от иконостаса. С тях е пренесено и изображение на св. Петка, по което троянският иконописец Мирослав Вълев изработва икона.

От 2016 г. в Клисурския манастир „Св. Петка“ има одежда на светицата [Сиракова, Д. 2016, с. 6], подарена на Видинска епархия от митрополията в гр. Сибиу, Румъния, и определена да остане за поклонение в манастира, чийто патрон е св. Петка.

Нови одежди на св. Петка идват в дар за българска църква през 2018 г. Отново лично митрополит Теофан предава плащаницата на доростолския митрополит Амвросий в катедралния храм „Св. св. Петър и Павел“ в гр. Силистра [Одеждите на св. Петка в Силистра...].

Друга одежда на св. Петка пътува за Русе през 2018 г. Тя е подарък за българския патриарх Неофит от Румънската патриаршия. В Русе вярващите имат възможност да се поклонят на светинята, след което русенският митрополит Наум я предава лично на патриарх Неофит. Тази одежда е изложена за поклонение в храм „Св. Петка Стара“ в гр. София, заедно с другите светини, които храмът притежава – реликва на св. Петка, възглавничка и чудотворна икона.

В житието на св. Петка от Патриарх Евтимий Търновски се разказва, че щом навършила десет години, по обичай тя отишла в църквата и чула божествен глас да казва: „Който иска да върви след мен, да се отрече от себе си, да вземе кръста си и да ме последва“. И „якаш устрелена от някаква стрела, веднага излезе от църквата, срещна един просяк, смъкна от себе си одеждите и цялата моминска украса, що грееше, и от сърце му даде всичко...“ [Иванова, К. 1986, с. 194]. Днес св. Параскева–Петка Търновска продължава да дарява светите си одежди на вярващите и с небесния си покров да закриля децата, да пази семействата, да лекува недъзи, да дава зрение на слепите телом и духом.

ЛИТЕРАТУРА/REFERENCES

Публикации

Бакалова, Е. 2016 – Е. Бакалова. Култът към реликвите и чудотворните икони. Традиции и съвременност. София. [E. Bakalova. Kultat kam relikvite i chudotvornite ikoni. Traditsii i savremennost. Sofia.]

Билярски, И. 2014 – Ив. Билярски. Покровители на Царството. Св. Цар Петър и св. Параскева-Петка, София. [Iv. Bilyarski. Pokroviteli na Tsarstvoto. Sv. Tsar Petar i sv. Paraskeva-Petka, Sofia.]

Вутова, Д. 2014 – Д. Вутова. Одеждите на света Петка за църквата в гр. Троян. – В: Народната култура на балканджиите. Габрово, 2014, 179–185. [D. Vutova. Odezhdite na sveta Petka za tsarkvata v гр. Troyan. – V: Narodnata kultura na balkandzhiite. Gabrovo, 2014, 179–185.]

Гергова, И. 2013 – Ив. Гергова. Православни храмове в Белчин. – В: Чудото Цари мали град, София, 2013, 145–167. [Iv. Gergova. Pravoslavni hramove v Belchin. – V: Chudoto Tsari mali grad, Sofia, 2013, 145–167.]

Иванова, К. 1986 – Кл. Иванова. Пространно житие на Петка Търновска от Патриарх Евтимий. – В: Стара българска литература, т. 4. Житиеписни творби, София,

1986, 191–202. [Kl. Ivanova. Prostranno zhitie na Petka Tarnovska ot Patriarh Evtimiy. – V: Stara balgarska literatura, t. 4. Zhitiepisni tvorbi, Sofia, 1986, 191–202.]

Киселков, В. 1930 – В. Киселков. Сл. житие на св. Параскева от Патриарх Евтимий. – БИБ, 1930, кн. 1, 190–217. [V. Kiselkov. Sl. zhitie na sv. Paraskeva ot Patriarh Evtimiy. – BIB, 1930, kn. 1, 190–217.]

Мирчева, Е. 1998 – Е. Мирчева. Рецепция на Евтимиевото житие на св. Петка Търновска в българската литература от XVI–XIX в. – В: Патриарх Евтимий Търновски и неговото време. Велико Търново, 1998, 159–172. [E. Mircheva. Retseptzia na Evtimievoto zhitie na sv. Petka Tarnovska v balgarskata literatura ot XVI–XIX v. – V: Patriarh Evtimiy Tarnovski i negovoto vreme. Veliko Tarnovo, 1998, 159–172.]

Неофит Видински, 1925 – Неофит Видински. Тържествата в Букурещ по случай тронясването на ромънския патриарх д-ръ Миронъ Крестя. – В: Духовна култура, кн. 5–6. София, 1925, 161–195. [Neofit Vidinski. Tarzhestvata v Bukuresht po sluchay tronyasvaneto na romanskia patriarh d-ra Mirona Kristya. – V: Duhovna kultura, kn. 5–6. Sofia, 1925, 161–195.]

Петров, П., Гюзелев, В. 1978 – П. Петров, В. Гюзелев. Христоматия по история на България, т. 2. София. [P. Petrov, V. Gyuzelev. Hristomatia po istoria na Balgaria, t. 2. Sofia.]

Сиракова, Д. 2016 – Д. Сиракова. Патриарх Неофит оглави честванията, посветени на 200-годишнината от рождението на Антим Първи. – В-к „Слово плюс“, година XXI, бр. 34, 22–28 септември 2016 г. [D. Sirakova. Patriarh Neofit oglavi chestvaniyata, posveteni na 200-godishninata ot rozhdenieto na Antim Parvi. – V-k „Slovo plus“, godina XXI, br. 34, 22–28 septemvri 2016 g.]

Цанкова, М. 2013 – М. Цанкова. Пътешествието, което ме отведе до мощите на Света Петка. В-к „100 вести“, година VIII, бр. 3, 17 януари 2013. [M. Tsankova. Pateshestviето, което ме отведе do moshtite na Sveta Petka. V-k “100 vesti”, godina VIII, br. 3, 17 yanuari 2013.]

Чолов, П. 1969 – П. Чолов. История на град Дряново. София. [P. Cholov. Istoria na grad Dryanovo. Sofia.]

Holban, M. 1973 – M. Holban. Călători străini despre Țările Române. Vol. 5. București, 1973.

Каłużниackи, Е. 1899 – Е. Каłużниackи. Die Parskevalitteratur der Griechen, Slaven und Rumänen. – Sitzungsberichte der kais. Akademie der Wissenschaften in Wien, Wien, 1899.

Интернет-базирани източници

Белчин посрещна икона с мощи на св. Петка... – В. Игнатова. Белчин посрещна икона с мощи на св. Петка – Официален сайт на Св. Синод на Българската православна църква – Българска патриаршия < <http://www.bgpatriarshia.bg/news.php?id=53275> >, достъпен на 27.02.2019 г. [V. Ignatova. Belchin posreshtna ikona s moshti na sv. Petka – Ofitsialen sayt na Sv. Sinod na Balgarskata pravoslavna tsarkva – Balgarska patriarshia < <http://www.bgpatriarshia.bg/news.php?id=53275> >, dostapen na 27.02. 2019 g.]

Одеждите на св. Петка в Силистра... – [б. а.] Донесоха в Силистра одеждите, с които са били облечени мощите на света Петка. – Патриотичен десант < <http://www.desant.net/show-news/45538> >, достъпен на 27.02.2019 г. [[б. а.] Donesoha v Silistra

odezhdite, s koito sa bili oblecheni moshtite na sveta Petka. – Patriotichen desant < <http://www.desant.net/show-news/45538> >, dostapen na 27.02.2019 g.]

Плащеницата на преп. Параскева-Петка Българска... – А. Христова. В Яш, Румъния, плащеницата на преп. Параскева-Петка Българска бе официално предадена на Ловчанския митрополит Гавриил – Официален сайт на Св. Синод на Българската православна църква – Българска патриаршия < <http://bg-patriarshia.bg/news.php?id=110253> >, достъпен на 27.02.2019 г. [А. Hristova. V Yash, Rumania, plashtenitsata na prep. Paraskeva-Petka Balgarska be ofitsialno predadena na Lovchanskiya mitropolit Gavriil. – Ofitsialen sayt na Sv. Sinod na Balgarskata pravoslavna tsarkva – Balgarska patriarshia < <http://bg-patriarshia.bg/news.php?id=110253> >, dostapen na 27.02.2019 g.]

Посрещаме оеждите на света Петка от Румъния... – [б=а.] Посрещаме оеждите на света Петка от Румъния на 16 юли. – Българската православна църква. Пловдивска света митрополия < <http://www.plovdivskamitropolia.bg/novini/962-saborni-arhiereiski-bogosluzheniya-za-praznika-na-sv-marina.html> >, достъпен на 27.02.2019 г. [[b. a.] Posreshtame odezhdite na sveta Petka ot Rumaniya na 16 yuli. – Balgarskata pravoslavna tsarkva. Plovdivska sveta mitropolia <<http://www.plovdivskamitropolia.bg/novini/962-saborni-arhiereiski-bogosluzheniya-za-praznika-na-sv-marina.html>>, dostapen na 27.02.2019 g.]

Старинен храм „Св. Петка“ – [б. а.] Нови светини в старинен храм „Св. Петка“: част от мощите и облачението на преподобна Параскева-Петка Търновска – Софийска света митрополия < http://hramsvetapetka.org/content/novi_svetini.php >, достъпен на 27.02.2019 г. [[b. a.] Novi svetini v starinen hram „Sv. Petka“: chast ot moshtite i oblachenieto na prepodobna Paraskeva-Petka Tarnovska. – Sofiyska sveta mitropolia < http://hramsvetapetka.org/content/novi_svetini.php >, dostapen na 27.02.2019 g.]

Црква Свете Петке у Београду... – Црква Свете Петке у Београду. – Из Википедије, слободне енциклопедије < https://sr.wikipedia.org/wiki/Црква_Свете_Петке_у_Београду >, посетено на 23.01.2014 г. [Цркva Svete Petke u Beogradu. – Iz Vikipedije, slobodne entsiklopedije < https://sr.wikipedia.org/wiki/Црква_Свете_Петке_у_Београду >, poseteno na 23.01.2014 g.]

Vesmantul Sfintei Parascheva... – Т. Danalache. Vesmantul Sfintei Parascheva. < <http://ziarulevenimentul.ro/m/stiri/Mistic/vesmantul-sfintei-parascheva-113041.htm> >, посетено на 23.01.2014 г.

Образ 1.

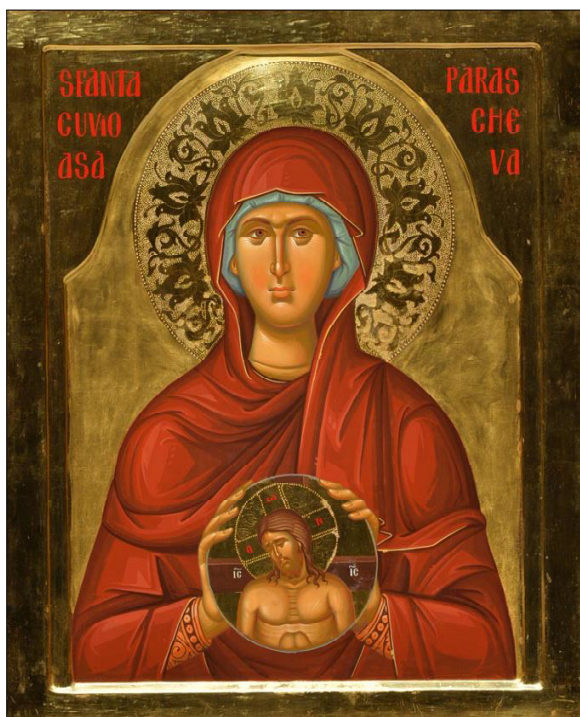
Образ 2.

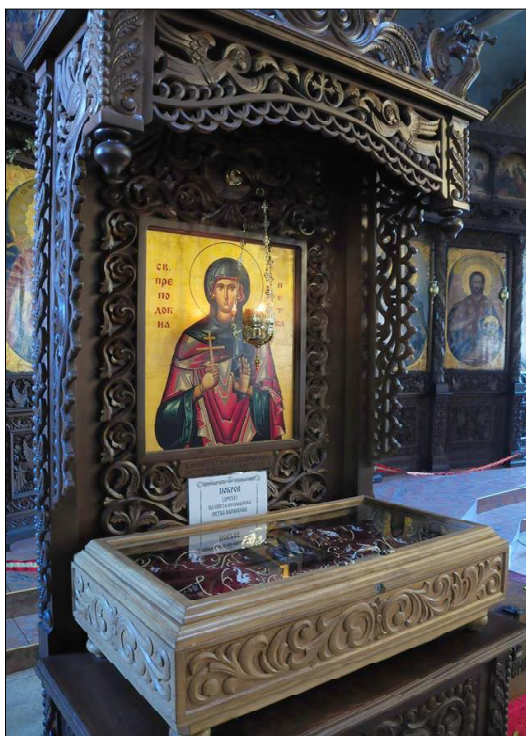
Образ 3.

Образ 4.

Образ 5.

Образ 6.